

Bemaling af flade figurer

Chakoten 1981 - særnummer

OLE HØYER: OM BEMALING AF FLADE TINFIGURER

Lad det være sagt straks - også på dette område er der noget, der hedder smag og behag, hvorfor den følgende anvisning må forstås som en viderebefordring af nogle rent subjektive erfaringer og hensigter.

De små flade tinfigurer indbyder let til masseopstillinger, men da de bedre figurer er smukt udført med en gravering så distinkt og fin, at man må forbavses og glædes over kunsthåndværket, som ligger til grund, da har jeg tænkt en del på, hvordan man bedst kan bevare figurens karakter og detaljer under bemalingsprocessen. Det er klart at figurer til masseopstilling må males ret summarisk, ligesom farvens intensitet må aftage ind i perspektivet - dette kan gøres ved at blande gråt eller blå i lokalfarverne, således at de allerfjerneste figurer er mere grå end kulørte.

Imidlertid synes jeg, at den fine, lille figur, den man tager op i hånden og studerer - og dermed også den der anbringes i forgrunden af en opstilling - fortjener den bedste indsats man p.t. mener at kunne yde.

Således i dette tilfælde:

Figuren afgrates og udbedres for eventuelle skavanker, en lille skarp kniv til det første og lidt Plastic-padding til huller og små mangler.

Figuren renses for snavs og fedt og dette selvfølgelig før den eventuelle udbedring. Jeg bruger en fnugfri klud og sprit, men der findes mange andre gode ting til formålet, f.eks. rensbenzin, salmiakvand o.l.

Så anbringes figuren på en træklods, pålimet, indsat i en lille rille eller fastspændt, der er mange måder. Det skal bare være nemt at håndtere figuren(figurerne) under arbejdet.

Figuren grundes, jeg benytter gerne en tynd, mat hvid eller lysegrå Humbrol eller anden alkyd type, der hæfter godt på metaller, og som ved optørring slutter sig helt tæt om de spinkle former. Farven skal påføres og udpensles så sparsomt, at den ikke får lejlighed til at lejre sig tykt og udviske detaljerne, men det er hensigten at bevare disse mest muligt under hele processen - ikke noget med fedt klatmaleri.

Når grundingen er tør, holder jeg figuren i vandret stilling og maler med blød pensel et lag *stærkt fortyndet* mørk farve (sepia, umbra eller sort - kan godt være fortyndet tusch) hen over hele figuren. Den tynde farve lejrer sig fortrinsvis i fordybningerne, og når den er tør vil den mørke tone ligesom have optegnet og understreget graveringen. Man kan, medens farven endnu er våd, stryge let med en finger hen over figuren og aftrække det meste af den mørke farve som befinder sig på de højereliggende partier. Derefter gentages processen på figurens anden side.

Nu fremtræder figuren som et grisaille (gråtone) maleri, som når dette er helt tørt, kan pålægges de forskellige lokalfarver, men i første omgang kun som tynde, gennemsigtige lag, hvorved der fremstår et billede, hvor de underliggende gråtoner, som er fremkommet ifølge foranstående, ses som tegning og afskygninger op gennem den tynde lokalfarve, det vil altså sige at f.eks. den røde er differentieret i nogle valører, nemlig mest ren på de højeste partier og mørkest i de dybeste graveringer. Dette svarer sådan set til gamle maleres teknik, tegningen bliver under hele fremstillingsprocessen stående synligt i maleriets bund.

Når den tynde lokalfarvebemaling er tør, opstår der en valgsituation, idet man nu kan vælge mellem to fremgangsmåder eller benytte begge som en tredje mulighed, hvilket afhænger noget af den stofflige karakter, der er ønskelig på forskel- lige steder af figuren.

Den ene mulighed er en viderebehandling med gennemsigtige (lascerende) farvelag, indtil man har den lokalfarveintensitet, man ønsker. Med temperahvidt (Plaka, Allak, o.l.) kan man undervejs give de stærkest belyste partier en lysning, som så igen overmales med et tyndt lag af den lokale kulør. Jeg er klar over, at dette kan lyde lidt indviklet, men prøv dig frem et par gange, det er faktisk som antydnet en teknik, som så store mestre som Tizian og Rembrandt benyttede, og teknisk kan vi da prøve at efterabe dem.

Den anden mulighed er hurtigere og vil nok tiltale flere figurmalerere. Her begynder man bemalingen som ovenfor nævnt med grunding og påfølgende lazur = stærkt fortyndet mørk farve, der lejrer sig i fordybningerne, hvorpå man ligeledes maler de forskellige partier en gang med fortyndet lokalfarve, man har da hel- og halvskygger delvis færdige for hver farve.

Når denne bemaling er tør eller næsten tør, kan de *belyste partier* males med hel- eller halvdækkende farver, altså f.eks. en rød uniformsdel med den farve den endelig skal have.

Endelig kan man så slutte med højlys og glanslys på de rigtige steder - men kun sparsomt - ligeledes kan der efter figurens form og karakter gives lidt ekstra dybde i skyggepartierne her og der med den mørke lazurfarve, som blev brugt i begyndelsen.

Som sagt de to metoder kan kombineres, det, det sådan set gælder om, er til stadighed at bevare den tegning som gravøren har givet figuren. Man kan sige at metoden bevæger sig fra mørkt mod lyst. Personligt synes jeg bedst om en bemaling, hvor skyggerne ikke overdrives, men først og fremmest er tegnende og så naturligvis er logisk retningsbestemt.

Sidste led i maleriet er metalfarverne, som jo er meget dækkende og følgelig, om det er ønskeligt, bør nedtones i skyggerne med en lascerende overmaling f.eks. blåsort på stål.

Den, der har haft tålmodighed, vil nu sikkert spørge: "Hvilken maling er der egentlig tale om?"

Vel, omtalte fremgangsmåde er egnet for såvel olie, akryl, alkyd og tempera - ja bortset fra grunding og første mørke lazur er selv akvarelfarve anvendelig, men det kræver en del ekstra øvelse og delikatesse og nødvendiggør en slutbehandling med en ikke vandopløselig lak - mat, halvblank eller blank efter ønske, kun skal man huske at farverne forandres noget. En malerivoks kan også benyttes og er i øvrigt ret let at fjerne med terpentiner igen. Her må jeg lige indskyde, at de vandopløselige (ikke vandfaste farver f.eks. med gummi arabicum som bindemiddel) har visse muligheder, som mine piger i sin tid gjorde brug af, nemlig at en figur (det var i dette tilfælde navnlig flade tindamer) kunne bemales med strålende farver og næste dag efter en afvaskning få helt ny, blå kjole i stedet for rød, sort hår i stedet for gult o.s.v., systemet kan vel nok også i nogen grad anvendes på uniformer til figurer i opstillinger, som senere nedbrydes og så får ny uniformsfarver til brug for en anden opstilling, ja, selvom der har været efterbehandlet med malerivoks, er det muligt først at afvaske dette lag med terpentiner og derefter vaske farverne bort med vand.

Der skal jo mere end en beskrivelse til for at male en dør, og gælder det en figur, da er de mange personlige erfaringer med blandinger af farver og medier, tørretider og penselføring helt afgørende for resultatet, hvadenten man bruger den ene eller den anden metode, for der er faktisk mange forskellige fremgangsmåder som med dygtig hånd kan føre til fine resultater.

Ovenstående er een vej blandt mange muligheder, som måske andre end jeg kan finde brugelig.